

بخش اول

کلیات

- ۱ تعاریف شایستگی واحد یادگیری اهداف توانمندسازی فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته عرصه و عنصر تعامل
- ۲ هدف از این درس
- ۳ سوابق پژوهشی برای برنامه‌ریزی این درس
- ۴ تعداد واحدهای یادگیری
- ۵ مسیر آموزش درس
- ۶ سازماندهی درس
- ۷ نکاتی درباره ارزشیابی پایانی
- ۸ صلاحیت حرفه‌ای هنرآموزان
- ۹ استانداردهای تجهیزات و فضا
- ۱۰ اجزای بسته آموزشی و ارتباط آنها
- ۱۱ بودجه‌بندی

تعاریف و اصطلاحات

- **رویکرد برنامه درسی ملی:** منظور از این اصطلاح، جهت‌گیری آموزش‌های مدرسه‌ای بر اساس فلسفه تربیتی نظام حاکم بر جامعه و انتظارات رهبران، مردم و نهادها از برنامه درسی ملی است. این رویکرد، رویکرد فطرت‌گرای توحیدی نام دارد که مقصد عالی آن، شکوفایی گرایش‌های الهی در انسان و تربیت انسان خلیفه‌الله است.
- **دنیای کار:** شامل کار مزدی، پیگیری حرفه و شغل در زندگی در همه جنبه‌های زندگی اجتماعی است. دنیای کار از دنیای آموزش و زندگی شخصی متمایز است. دنیای کار اعم از زندگی شغلی، بازار کار، محیط واقعی کار و بنگاه‌های اقتصادی است.
- **محیط کار:** موقعیتی است که افراد در آن کار می‌کنند و گستره‌ای وسیع از فضاها از خانه تا کارخانه بزرگ را شامل می‌شود.
- **بنگاه اقتصادی:** محلی که در آن فعالیت‌های اقتصادی مبتنی بر استاندارد ملی طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی صورت می‌گیرد.

- **صلاحیت حرفه‌ای:** مجموعه‌ای از شایستگی‌های حرفه‌ای است که با توجه به سطح، نوع و وسعت آنها به سطوح دیگر تقسیم خواهند شد.
- **آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای (TVET):** آموزش و تربیت در قلمرو دنیای کار جهت زمینه‌سازی، آمادگی، نگهداشت و ارتقای شغلی و حرفه‌ای را گویند. آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای واژه‌ای جامع است که به جنبه‌های از فرایند آموزشی و تربیتی، دربرگیرنده، مطالعه فناوری‌ها و علوم وابسته، کسب نگرش‌ها و مهارت‌های عملی، فهم و دانش مرتبط با حرفه‌ها را در بخش‌های گوناگون اقتصادی و زندگی اجتماعی، علاوه بر آموزش عمومی، ارجاع و اطلاق می‌شود. این واژه اعم از آموزش فنی و حرفه‌ای رسمی، غیررسمی و سازمان نیافته است. همچنین این آموزش‌ها شامل طیف وسیعی از فرصت‌های توسعه مهارت‌ها است که با بافت‌های ملی و محلی هماهنگ می‌گردد. یادگیری برای یاد گرفتن و رشد سواد و مهارت‌های محاسبه، مهارت‌های عرضی (غیرفنی) و مهارت‌های شهروندی نیز از مؤلفه‌های جدایی‌ناپذیر آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای می‌باشند.
- **شغل (Job):** واژه شغل «استخدام شدن برای ارائه خدمت و یا برای مدتی خاص» می‌باشد. شغل محدود به زمان و فرد کارفرما است. شغل مجموعه از کارها و وظایف مشخص است که در یک جایگاه خاص تعریف می‌شود. یک شخص ممکن است در یک حرفه در زمان‌های گوناگون مشاغل متفاوت داشته باشد.
- **حرفه (Occupation):** مجموعه‌ای از مشاغل دنیای کار است که شباهت معقولانه‌ای از نظر کارها، دانش و توانایی‌های مورد نیاز دارد. حرفه مشغولیت اصلی فرد در طول زندگی است. استاندارد حرفه‌ای، حداقل‌های مورد انتظار دنیای کار در یک حرفه را نشان می‌دهد. حرفه مرتبط با فرد و نقش وی در بازار و دنیای کار است (مانند حسابدار، خانه‌دار، جوشکار، پرستار، مهندس ساختمان). اکثر حرفه‌ها در بخش‌های مختلف وجود دارد در حالی که برخی از حرفه‌ها (مهندس معدن) مربوط به بخش خاصی است. یک حرفه مجموعه‌ای از مشاغل است که شباهت معقولانه‌ای از نظر کارها، دانش و توانایی‌های مورد نیاز دارد.
- **وظیفه (Duty):** وظیفه عبارت است از مسئولیت و نقش اصلی مشخصی که در یک جایگاه شغلی یا حرفه برای شخص در نظر می‌گیرند. برای مثال از وظایف اصلی یک تعمیرکار خودرو می‌توان به تعمیر سیستم مولد قدرت، تعمیر سیستم انتقال قدرت و... اشاره کرد. از تکنسین مکاترونیک انتظار می‌رود نگهداری و تعمیرات سیستم‌های کنترل عددی را به عنوان وظیفه انجام دهد.

- **تکلیف کاری (Task):** یک تکلیف کاری فعالیت مشخصی است که دارای ابتدا و انتها می‌باشد و شامل مراحل منطقی است. معمولاً هر وظیفه به چندین تکلیف کاری تقسیم می‌شود. به طور مثال از یکی از تکالیف کاری وظیفه «تعمیر سیستم مولد قدرت»، تنظیم سیستم جرقه می‌باشد.
- **شایستگی:** مجموعه‌ای اثبات شده از دانش، مهارت و نگرش مورد نیاز جهت انجام یک تکلیف کاری، بر اساس استاندارد را، شایستگی گویند. شایستگی‌ها در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به سه دسته شایستگی‌های فنی، غیر فنی و عمومی تقسیم‌بندی می‌شوند.
- **سطح شایستگی انجام کار:** صرف‌نظر از اینکه یک تکلیف کاری در چه سطح صلاحیت حرفه‌ای انجام می‌شود، انجام هر کار ممکن است با کیفیت مشخصی در محیط کار مورد انتظار باشد. سطح کیفی شناخته شده از یک شخص در محیط کار را سطح شایستگی مورد انتظار و نیاز گویند. سطح شایستگی انجام کار معیار اساسی ارزشیابی می‌باشد. در بین کشورهای مختلف نظام سطح‌بندی شایستگی گوناگونی وجود دارد اما نظام چهار سطحی معمول‌ترین آنها به نظر می‌رسد.
- **چارچوب صلاحیت ملی (NQF):** چارچوبی است که صلاحیت‌ها، مدارک و گواهینامه‌های در سطوح و انواع مختلف را به صورتی منسجم و همگون براساس مجموعه‌ای از معیارها و شاخص‌های توافق شده به هم ارتباط می‌دهد. در این چارچوب به مهارت و تجربه در کنار دانش ارزش ویژه‌ای داده می‌شود. زمان و مکان یادگیری ارزش کمتری دارد.
- **سطح صلاحیت (Level of Qualification):** سطح صلاحیت عبارت است از سطح حرفه یا شغلی در چارچوب صلاحیت‌های حرفه‌ای - ملی که تکالیف کاری باید در آن طراحی و تدوین گردد. نظام‌های سطح‌بندی گوناگونی در بین کشورها وجود دارد، سطح صلاحیت مهندسی (حرفه‌ای) پنج در نظر گرفته شده است که به طبع آن تکنسین فنی یا حرفه‌ای دارای سطح چهار می‌باشد. صلاحیت حرفه‌ای در اروپا EQF به ۸ سطح تقسیم‌بندی شده است.
- **برنامه درسی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای:** برنامه درسی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای مجموعه‌ای از استانداردهای دنیای کار، اهداف، محتوا، روش‌ها، راهبردهای یاددهی - یادگیری، تجهیزات، زمان، فضا، استاندارد شایستگی‌ها، مواد آموزشی و استاندارد ارزشیابی است که دانش‌آموز (هنرجو)، کار آموز یا مربی را برای رسیدن به آن اهداف در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای هدایت می‌نماید. دامنه شمول برنامه درسی در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، دنیای کار و دنیای آموزش را در برمی‌گیرد.

معمولاً در نظام‌های آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشورهای سه نوع استاندارد، متصور می‌شوند:

۱ **استاندارد شایستگی حرفه‌ای؛** شایستگی یا مهارت، که توسط متولیان صنعت، بازار کار و اتحادیه‌ها، صنوف و... تهیه می‌شود. در این استاندارد، وظایف، کارها و صلاحیت‌های هر شغل یا حرفه مورد توجه قرار می‌گیرند.

۲ **استاندارد ارزشیابی؛** براساس استاندارد شایستگی حرفه‌ای و دیگر عوامل مؤثر توسط گروه‌های مشترکی از حوزه‌های گوناگون تهیه می‌شود و منجر به اعطای گواهینامه یا مدرک صلاحیت حرفه‌ای می‌گردد.

۳ **استاندارد آموزشی (برنامه درسی)؛** بر اساس استانداردهای شایستگی حرفه و ارزشیابی توسط ارائه‌دهندگان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تهیه می‌گردد. در این استاندارد و اهداف دروس، محتوا، راهبردهای یاددهی - یادگیری، تجهیزات آموزشی و... در اولویت قرار دارد.

● **آموزش مبتنی بر شایستگی:** رویکردی در آموزش فنی و حرفه‌ای است که تمرکز بر شایستگی‌های حرفه‌ای دارد. شایستگی‌ها را به عنوان پیامدهای آموزشی در نظر می‌گیرد و فرایند نیازسنجی، طراحی و تدوین برنامه درسی و ارزشیابی براساس آنها انجام می‌شود. شایستگی‌ها می‌توانند به شایستگی‌های فنی (در یک حرفه یا مجموعه‌ای از حرفه‌ها)، غیرفنی و عمومی دسته‌بندی شوند. رسیدن فراگیران به حداقلی از همه شایستگی‌ها به عنوان هدف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در این رویکرد مورد توجه قرار می‌گیرد.

● **استاندارد شایستگی حرفه:** استاندارد شایستگی حرفه تعیین‌کننده فعالیت‌ها، کارها، ابزارها و شاخص‌هایی برای عملکرد در یک حرفه می‌باشد.

● **هویت حرفه‌ای:** براینده مجموعه‌ای از باورها، گرایش‌ها، اعمال و صفات فرد در مورد حرفه است. بنابراین به دلیل تغییرات این مجموعه در طول زندگی حرفه‌ای، هویت حرفه‌ای قابلیت تکوین در مسیر تعالی را دارد.

● **گروه تحصیلی - حرفه‌ای (چند رشته‌ای تحصیلی - حرفه‌ای):** چند رشته تحصیلی - حرفه‌ای که در کنار هم قرار می‌گیرند تا فراگیر را برای انتخاب مبتنی بر علائق، تصحیح در موقعیت بر اساس استعداد و حرکت در مسیر زندگی با توجه به استانداردهای راهنمایی و هدایت تحصیلی - حرفه‌ای به صورت منطقی یاری می‌رساند. چند رشته‌ای‌ها ممکن است با توجه به شرایط و امکانات منطقه‌ای هم‌خانواده، غیرهم‌خانواده، شایستگی‌های بزرگ مبتنی بر گروه‌های فرعی حرفه و شایستگی‌های طولی برای کسب کار باشد. گروه‌بندی تحصیلی - حرفه‌ای باعث شکل‌دهی هویت حرفه‌ای و تکوین آن در طول زندگی خواهد شد.

● **رشته تحصیلی - حرفه‌ای:** مجموعه‌ای از صلاحیت‌های حرفه‌ای و عمومی است که آموزش و تربیت بر اساس آن اجرا و ارزشیابی می‌گردد.

- **اهداف توانمندسازی:** اهداف توانمندسازی اهدافی است که بر اساس شایستگی‌ها، استانداردها، عملکرد و اقتضائات یاددهی - یادگیری جهت کسب شایستگی‌ها توسط هنرجویان تدوین می‌گردد. اهداف توانمندسازی با توجه به رویکرد شکوفایی فطرت شامل پنج عنصر: تعقل، ایمان، علم، عمل و اخلاق و چهار عرصه ارتباط متربی با خود، خدا، خلق و خلقت است که با محوریت ارتباط با خدا تعریف، تبیین و تدوین می‌شوند. با توجه به اینکه آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی فرایند تکوین و تعالی هویت حرفه‌ای متربیان است و هویت متربیان بر این نوع ارتباط آنان با خدا، خود، خلق و خلقت می‌باشد، بنابراین اهداف تربیت با توجه به این عرصه‌ها قابل تبیین خواهد بود، این عرصه‌ها به گونه‌ای جامع، یکپارچه و منطقی کلیه ساحت‌های تربیتی^۱ را دربرمی‌گیرد.
- **یادگیری یکپارچه و کل نگر:** یادگیری همه جانبه، یادگیری یک موضوع از ابعاد مختلف. در برنامه درسی ملی به ارتباط عناصر اهداف درسی و تربیتی و عرصه‌های چهارگانه گفته می‌شود.
- **یادگیری:** فرایند ایجاد تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار یادگیرنده، یادگیری ممکن است از طریق تجربه عینی (از طریق کار، تمرین و...)، به صورت نمادین (از طریق اشکال، اعداد و نمادها)، به شیوه نظری (توضیحات کلی) یا به شیوه شهودی (ذهنی یا روحانی) صورت گیرد.
- **فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته:** فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته بر اساس اصول حاکم بر انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری در شاخه فنی و حرفه‌ای طراحی می‌گردد. در تدوین فعالیت‌های یادگیری در دروس مختلف شاخه فنی و حرفه‌ای بر اساس برنامه درسی ملی ایران و حوزه یادگیری کار و فناوری، دیدگاه فناورانه حاکم خواهد بود. انتخاب فعالیت‌های یاددهی - یادگیری در فرایند آموزش به کمک مواد و رسانه‌های یادگیری به منظور تحقق شایستگی‌ها براساس اصولی از قبیل تقویت انگیزه دانش‌آموزان، درک و تفسیر پدیده‌ها در موقعیت‌های واقعی دنیای کار و فعال نمودن دانش‌آموزان استوار است.
- **محتوا:** محتوای آموزشی مبتنی بر اهداف توانمندسازی و فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته می‌باشد. محتوای مبتنی بر ارزش‌های فرهنگی و تربیتی و سازوار با آموزه‌های دینی و قرآنی، مجموعه‌ای منسجم و هماهنگ از فرصت‌ها و تجربیات یادگیری است که زمینه شکوفایی فطرت الهی، رشد عقلی و فعلیت یافتن عناصر و عرصه‌ها را به صورت پیوسته فراهم می‌آورد. همچنین محتوای دربرگیرنده مفاهیم و مهارت‌های اساسی و ایده‌های کلیدی مبتنی بر شایستگی‌های مورد انتظار از هنرجویان است و برگرفته از یافته‌های علمی و معتبر بشری می‌باشد.

۱- ساحت‌های تعلیم و تربیت براساس سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، عبارت‌اند از: اعتقادی، عبادی و اخلاقی، اجتماعی و سیاسی، زیستی و بدنی، زیباشناختی و هنری، اقتصادی و حرفه‌ای و علمی و فناورانه.

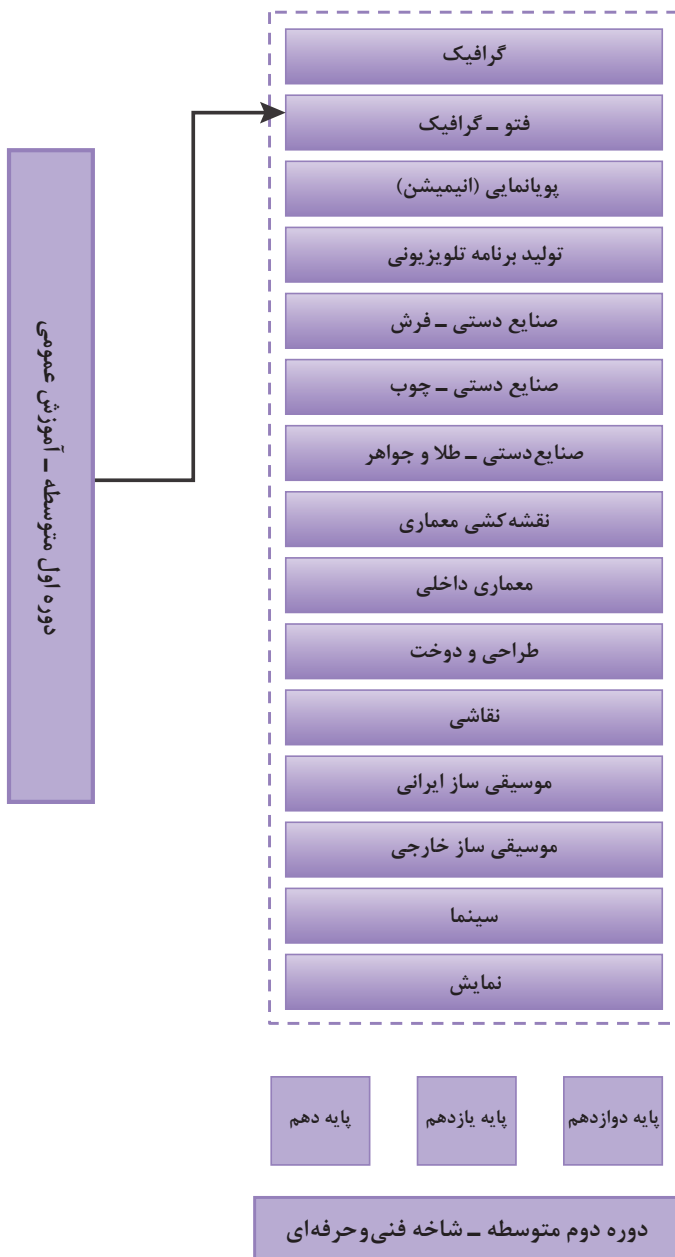
تناسب محتوا با نیازهای حال و آینده، علایق، ویژگی‌های روان‌شناختی هنرجویان، انتظارات جامعه اسلامی و زمان آموزش از الزامات محتوا است.

● **بسته تربیت و یادگیری:** بسته تربیت و یادگیری، به مجموعه‌ای هماهنگ از منابع، مواد و رسانه‌های آموزشی اطلاق می‌شود که در یک بسته واقعی یا به صورت اجزایی هماهنگ با نشان و برند مؤسسه تولیدکننده تهیه و برای یک یا چند پایه تحصیلی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در حال حاضر با گسترش فناوری‌های نوین و ICT، بسته آموزشی با نرم‌افزارهای آموزشی، لوح فشرده و سایت‌های اینترنتی تکمیل می‌شود. طراحی و تهیه بسته یادگیری بر اساس ماکت بسته تربیت و یادگیری انجام می‌پذیرد.

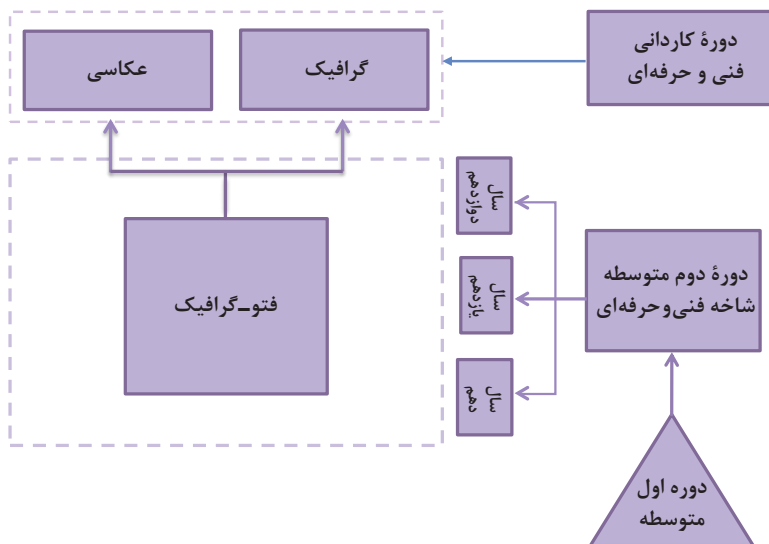
بسته تربیت و یادگیری می‌تواند شامل گستره‌ای از منابع و رسانه‌های آموزشی یا حاوی تعدادی کتاب و کتابچه، برگه‌های کار، لوح فشرده، فیلم آموزشی و حتی برخی وسایل کمک آموزشی و ابزارها باشد. در کنار بسته سخت‌افزاری، استفاده از امکانات نرم‌افزاری و اینترنت نیز می‌تواند به تکمیل یک بسته آموزشی کمک کند. می‌توان بسته تربیت و یادگیری را به دو گروه کلی شامل منابع اصلی و منابع تکمیلی تقسیم نمود. منابع اصلی شامل کتاب راهنمای هنرآموز، کتاب درسی، کتاب کار هنرجو و کتاب ارزشیابی می‌شوند.

لذا بسته تربیت و یادگیری شامل ۱- کتاب درسی؛ ۲- راهنمای معلم؛ ۳- کتاب همراه هنرجو؛ ۴- کتاب کار؛ ۵- نرم‌افزار هنرجو؛ ۶- فیلم هنرجو؛ ۷- شبیه‌سازها؛ ۸- فیلم هنرآموز؛ ۹- پوستر و غیره می‌باشد.

مسیرهای هدایت تحصیلی در گروه هنر - رشته فتو - گرافیک

مسیرهای هدایت تحصیلی در رشته فتو-گرافیک و گرایش در دوره کاردانی

اهداف تفصیلی درس

درس عکاسی طبیعت، مستند و گزارشی

عرصه عناصر	رابطه با خویشتن (روح، روان و جسم)	رابطه با خدا	رابطه با خلق خدا (سایر انسان‌ها)	رابطه با خلقت
تعقل، تفکر و اندیشه‌ورزی	۱ توجه و تدبیر به توانایی‌های فردی خود در به‌کارگیری اصول زیبایی‌شناسی در عکاسی از طبیعت ۲ درک و اهمیت ایجاد محیط امن در محل کار عکاسی در طبیعت ۳ تدبیر و اندیشیدن به اهمیت لزوم به‌کارگیری فناوری‌های جدید در تولید عکس	۱ توجه و تفکر به اخلاق حرفه‌ای در احکام الهی در عکاسی مستند (حفظ حریم خصوصی) و در عکاسی طبیعت (حفظ محیط‌زیست) ۲ درک اهمیت دیدگاه الهی در به تصویر کشیدن فضاهای معنوی برای مخاطب ۳ اندیشه در آموزه‌های دینی در کاربست آن در خلق اثر هنری	۱ توجه به حقوق افراد و قانون‌گرایی در فرایند عکاسی (حفظ حریم شخصی و کرامت انسانی) ۲ تجزیه و تحلیل مباحث آموزشی در عکاسی برای دست یافتن به رضایت مشتری ۳ تدبیر و تفکر درباره حقوق مشتری در ایجاد آثار	۱ تفکر و اندیشه در زیبایی‌های طبیعت و بهره‌گرفتن از آن در فرایند عکاسی ۲ توجه به تصاویر طبیعی در محیط‌زیست و الهام از آن در عکاسی ۳ توجه به آسیب‌های وارده به طبیعت به‌وسیله خلق عکاسی طبیعت و مستند و گزارشی
ایمان و باور	۱ ایمان باور به نقش زبان عکاسی در پیشبرد اهداف تعیین شده ۲ باور به آموزش‌پذیری خویشتن در حوزه هنر عکاسی به ویژه در حوزه عکاسی مستند ۳ التزام قلبی به خلق آثار تصویری بدیع در مسیر ارتقای سواد بصری	۱ باور به جنبه‌های اخلاقی در عکاسی ۲ التزام به رعایت ارزش‌های دینی و معنوی در تهیه آثار عکاسی ۳ باور قلبی به حضور پروردگار در تمام مراحل کار عکاسی	۱ ایمان به رعایت اخلاق حرفه‌ای در فرایند خلق تصاویر و ارتباط آن با جامعه هدف ۲ التزام قلبی به قانون‌گرایی و رعایت موازین آن در خلق آثار ۳ باور به حفظ حریم خصوصی افراد و پرهیز از انتشار عکس آنان و اشاعه این فرهنگ به مخاطبان	۱ باور به حفاظت از محیط زیست به‌وسیله عکاسی و نشر آن در مطبوعات ۲ ایمان به آموزش مستمر از جلوه‌های طبیعت در تولید عکس ۳ باور به تأثیرات مثبت عکس در نمایش آسیب‌های طبیعت به جامعه و جنبه‌های آموزشی و تربیتی آن
علم (کسب معرفت شناخت، بصیرت و آگاهی)	۱ آگاهی خویش از دانش‌های روز و جدید در اصول نورپردازی و زیبایی‌شناسی عکاسی ۲ بیان و توضیح فرد در رابطه با حوزه کار عکاسی و ویژگی‌های آن ۳ آگاهی از روش‌های نوین و فناوری‌های جدید در حوزه عکاسی مستند و طبیعت	۱ تصویر کشیدن آیات الهی در آثار گرافیکی ۲ توصیف و بیان حقایق هستی در حوزه تصویر ۳ توصیف جمال الهی به‌وسیله عکاسی خلاقانه	۱ توضیح و بیان استانداردهای حقوقی مصرف‌کنندگان محصولات عکاسی ۲ توصیف کار گروهی به‌وسیله تصاویر آموزشی برای مخاطب ۳ بیان شیوه‌های نو و خلاقانه در تشریح روابط اجتماعی در عکاسی (بیان ویژگی‌های محصول با کیفیت و مورد تأیید سفارش‌دهنده)	۱ توصیف طبیعت و محیط‌زیست با عکس ۲ تشریح خلاقانه قوانین خلقت با به‌کارگیری تکنیک‌های عکاسی طبیعت ۳ ثبت آسیب‌های زیست‌محیطی به‌وسیله آثار عکاسی
عمل (کار، تلاش، اطاعت، عبادت، مجاهدت، کارآفرینی، مهارت و...)	۱ به‌کارگیری قوانین و اصول شغلی خویش در ایجاد آثار تصویری جهت ارتقای سواد بصری جامعه ۲ بهره‌برداری فردی از کار و تلاش خویش در به ثمر رساندن پروژه‌های تصویری ۳ عمل به فرایندهای کارآفرینی در پروژه‌های گرافیکی	۱ عمل به احکام الهی و آموزه‌های دینی در کسب روزی حلال و پاک ۲ به‌کارگیری اخلاق حرفه‌ای در فرایند کار عکاسی ۳ استفاده بجا و مناسب از نماد و علامت دینی و معنوی در عکاسی	۱ استفاده از نمادهای ملی و میهنی در تهیه عکس ۲ رعایت حقوق مشتری و احترام به توافقات انجام شده در فرایند عکاسی و تحویل آن ۳ ارائه کار نهایی مطابق با کیفیت توافق شده با مشتری و سفارش‌دهنده	۱ عمل به قوانین طبیعت و بهره‌گیری از تناسب آن در خلق آثار ۲ به‌کارگیری به اندازه و متناسب از مواد و مصالح در تولید عکس به منظور رعایت مصرف مواد طبیعی ۳ رعایت کردن و انجام دادن نکته‌ها و قوانین زیست‌محیطی در فرایند خلق یک عکس
اخلاق (تزکیه، عاطفه و ملکات نفسانی)	۱ التزام عملی به انجام وظایف شغلی در تولید عکس ۲ ارزش‌گذاری به یادگیری مادام‌العمر در خلق و تولید آثار عکاسی ۳ توجه به التزام فردی به قوانین و مقررات شغلی و اخلاقی در تولید و تهیه عکس	۱ پرهیز از آموزه‌های غیردینی در فرایند تولید ۲ ترویج اخلاق حرفه‌ای به‌وسیله عکس‌های بدیع ۳ علاقه و انس به استفاده از عناصر و نمادهای دینی در تهیه آثار	۱ قبول مسئولیت در قبال خسارات احتمالی به افراد در فرایند کار ۲ داشتن روحیه یادگیری و یاددهی در فرایند کار ۳ تعهد به انجام به موقع و تحویل به موقع تولیدات عکاسی	۱ علاقه به تأثیرپذیری از طبیعت در خلق آثار ۲ علاقه به نمود فناوری‌های سبز (دوستدار طبیعت) در فرایند تولید عکس ۳ تلاش و التزام در تهیه عکس‌های گزارشی از آسیب‌های وارده به محیط‌زیست (به منظور اشاعه فرهنگ نگهداری از محیط‌زیست)

اهداف تفصیلی ۱ و ۲ برای شایستگی‌های عمومی است.

طراحی و سازماندهی درس

درس «عکاسی طبیعت، مستند و گزارشی»

از ترکیب سازوار ۶ تکلیف کاری در قالب پنج پودمان شایستگی تشکیل شده است که هر پودمان نماینده یک شغل در حوزه فتو-گرافیک است. سازماندهی درس به نحوی است که تکالیف کاری در یک مسیر افقی از ساده به پیچیده در طول سال تحصیلی به صورت مرحله‌ای ارائه می‌شود و شایستگی‌ها به صورت تدریجی کسب و ارزیابی می‌شود و در نهایت در پایان درس شایستگی کلان عکاسی طبیعت، مستند و گزارشی که قابلیت انتقال دارد محقق می‌شود.

شایستگی‌های مورد انتظار

شایستگی‌های فنی:

- ۱- عکاسی طبیعت؛
- ۲- عکاسی معماری و فضاهای شهری؛
- ۳- عکاسی خبری؛
- ۴- عکاسی مستند؛
- ۵- عکاسی ورزشی.

شایستگی‌های غیر فنی:

- ۱ مسئولیت‌پذیری و تعهد کاری؛
- ۲ جمع‌آوری و گردآوری اطلاعات؛
- ۳ امانت‌داری و رازداری؛
- ۴ یادگیری مادام‌العمر؛
- ۵ ارتباط مؤثر و کار تیمی؛
- ۶ مدیریت کارها و پروژه؛
- ۷ اجتماعی بودن؛
- ۸ مذاکره؛
- ۹ کارآفرینی؛
- ۱۰ درست‌کاری؛
- ۱۱ به کارگیری فناوری‌های مناسب؛
- ۱۲ کاربرد فناوری اطلاعات؛
- ۱۳ احترام گذاشتن به ارزش‌های دیگران؛
- ۱۴ انتخاب و به کارگیری فناوری‌های مناسب؛
- ۱۵ تفکر اخلاقی؛
- ۱۶ نگرش سیستمی؛
- ۱۷ اخلاق حرفه‌ای.

سازماندهی محتوا

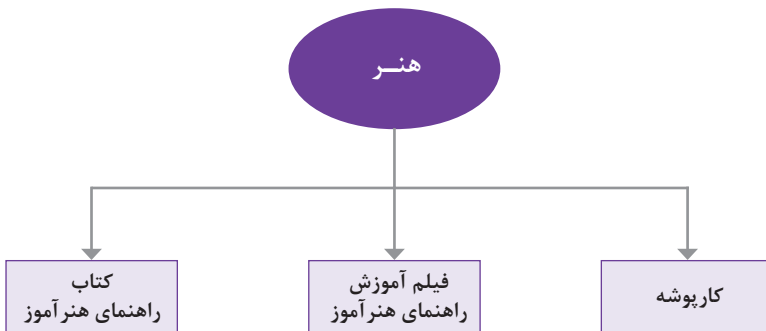
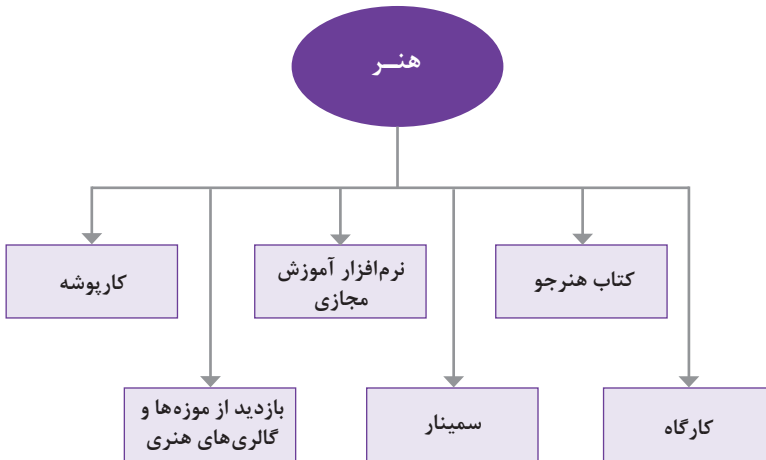
درس شامل پنج پودمان است که هر پودمان شامل ۱ یا ۲ تکلیف کاری است. هر تکلیف کاری به صورت مستقل دارای یک پروژه مستقل است که در برخی موارد می تواند دو تکلیف کاری در یک پیمانانه به صورت پروژه مشترک تعریف می شود.

رسانه ها، مراکز، مواد و منابع یادگیری

۱ مراکز یادگیری

هنرستان - محیط کار واقعی - کارگاه های آموزشی

۲ رسانه های یادگیری

۳ منابع یادگیری

- استانداردهای تحلیل و ارزشیابی حرفه
- کتاب مرجع
- جداول استاندارد
- سایر رسانه های یادگیری

بخش دوم

دروس و جلسات

واحد یادگیری ۱

عکاسی طبیعت (چشم اندازهای طبیعی)

نمونه جدول بودجه بندی: عکاسی طبیعت، مستند و گزارشی

جلسه	واحد یادگیری	فصل	رئوس محتوا	زمان	
				نظری	عملی
جلسه ۱	عکاسی از چشم اندازهای طبیعی	۱	توضیح عکاسی طبیعت و رویکردهای متنوع آن برای هنرجویان با ارائه نمونه های شاخص و مشارکت دادن هنرجویان در توصیف	۴	۴
جلسه ۲	عکاسی از چشم اندازهای طبیعی	۱	عکاسی از مناظر طبیعی	۲	۶
جلسه ۳	عکاسی از چشم اندازهای طبیعی	۱	ارائه تمرین ها و تکالیف عکاسی در کارگاه و اصلاحات با رایانه و گفت و گوی کارگاهی (با موضوع مناظر طبیعی)	۱	۷
جلسه ۴	عکاسی از چشم اندازهای طبیعی	۱	ارائه تمرین ها و تکالیف عکاسی در کارگاه و اصلاحات با رایانه و گفت و گوی کارگاهی (با موضوع مناظر طبیعی و کاربرد این عکس ها در نشریات و...)	۸	۸
جلسه ۵	عکاسی از چشم اندازهای طبیعی	۱	ارائه تمرین ها و تکالیف عکاسی در کارگاه و اصلاحات با رایانه و گفت و گوی کارگاهی (با موضوع مناظر طبیعی و آسیب های زیست محیطی)	۱	۷
جلسه ۶	عکاسی از چشم اندازهای طبیعی	۱	ارائه تمرین ها و تکالیف عکاسی در کارگاه و اصلاحات با رایانه و گفت و گوی کارگاهی (با موضوع مناظر طبیعی و آسیب های زیست محیطی و کاربرد فیلترها و تکنیک HDR)	۲	۶
جلسه ۷	عکاسی از چشم اندازهای طبیعی	۱	ارزشیابی و ژورمان کلاسی	-	۸

مقدمه

یکی از مشکلاتی که هنرجویان در زمان عکاسی با آن روبه‌رو هستند انتخاب و یا چگونگی برخورد با موضوع عکاسی است که نتیجه این امر عموماً برخورد یکسان و سطحی هنرجو و تکرار کادرهای قابل پیش‌بینی است. برای حل این مشکل، هنرآموزان می‌توانند با نمایش آثار مرتبط با موضوع موردنظر و تمرین‌هایی غیر از عکاسی (دیدن عکس، جمع‌آوری مطالب، پژوهش و جست‌وجو) هنرجویان را هدایت کرده و سپس آنها را به سمت تمرین‌های عکاسی راهنمایی کنند تا هنرجویان با درک بهتری از موضوع وارد مرحله عکاسی شده و نتیجه مطلوبی به‌دست آورند. (در صورت موجود بودن تجهیزات، آموزش لنزها و فیلترها در کارگاه الزامی است و در غیر این صورت نمایش عکس و اسلاید و در صورت امکان نمایش فیلم)

مواد و تجهیزات

دوربین عکاسی، سه پایه، لنزهای نرمال، و تله و واید (یا یک لنز زوم) و فیلترهای پلاریزه و ND، عکس و اسلاید و ویدئو پروژکتور برای نمایش فیلم و عکس و...

شیوه تدریس

از هنرجویان بخواهید برای درک بهتر عکاسی طبیعت:

- ۱ آثار مختلفی را در این زمینه از مجلات، کتاب‌ها و سایت‌های موجود جمع‌آوری کرده و با خود به کارگاه و با هم‌کلاسی‌های خود درباره آن صحبت کنند.
- ۲ اگر در محل زندگی هنرجویان نقاشی دیواری درباره طبیعت وجود دارد از آنها بخواهید از این تصاویر (نقاشی دیواری، تابلوهای تزئینی و...) عکس تهیه کرده و با خود به کارگاه بیاورند و با عکس‌هایی که درباره طبیعت جمع‌آوری کرده‌اند مقایسه کنند. تفاوت‌ها و شباهت‌های آنها را در فهرستی ارائه نمایند.
- ۳ هنرجویان با جست‌وجو در سایت‌ها و کتاب‌های تاریخ عکاسی مسیر پیدایش و رشد عکاسی طبیعت را مطالعه و مطالبی درباره آن جمع‌آوری و به‌صورت گزارش در کلاس درس ارائه دهند.
- ۴ از هنرجویان بخواهید که مجموعه‌ای از عکس‌هایی با موضوع طبیعت که در چند سال اخیر توسط عکاسان ایرانی و غیرایرانی گرفته شده را جمع‌آوری کرده و برای بررسی و مقایسه، با خود به کلاس بیاورند و مشخص کنند که:

- آیا رویکرد عکاسان ایرانی و غیرایرانی در زمینه عکاسی طبیعت با یکدیگر متفاوت است؟ این دو رویکرد چه شباهت‌هایی با هم دارند؟
- آیا از نظر تکنیک عکاسی نیز تفاوت‌ها و یا شباهت‌هایی مشاهده می‌شود.
- فهرستی از عکاسان طبیعت قرن نوزدهم که در این حوزه فعالیت داشته‌اند تهیه کرده و با جمع‌آوری آثار آنها با عکاسان معاصر گزارشی تهیه و در کلاس ارائه دهند.

نکته

هنرآموزان عزیز در نظر داشته باشند که هدف از تمرین فوق صرفاً آشنایی هنرجویان با خصوصیات ظاهری این آثار است و نیازی به تحلیل‌های عمیق فلسفی و زیبایی‌شناسی نیست.

کاربردهای عکاسی طبیعت

- ۱ از هنرجویان بخواهید با مراجعه به منابع مختلف فهرستی از کاربردهای گوناگون عکاسی (گزارشی، خبری، علمی، تزئینی و...) طبیعت تهیه کرده و با نمونه‌های تصویری نتیجه را در کلاس درس ارائه دهند.
- ۲ هنرجویان می‌توانند با راهنمایی هنرآموز خود، هر کدام یکی از شاخه‌های عکاسی طبیعت را انتخاب کنند و عکس‌هایی در این خصوص تهیه و در کلاس نمایش دهند.

نکته

- ۱ با توجه به خصوصیات جغرافیایی محل زندگی هنرجویان، هنرآموزان می‌توانند آنها را در انتخاب موضوع راهنمایی کنند.
- ۲ اگر هنرجویان امکان عکاسی از محیط طبیعی در طول هفته را ندارد، پیشنهاد می‌شود از فضاهای قابل دسترس محیط زندگی (حیاط منزل، بوستان (پارک) محل و...) برای انجام تکالیف عکاسی استفاده کنند. توجه ویژه به خصوصیات جغرافیایی، فرهنگی و اجتماعی محیط زندگی هنرجویان به درک و انجام هرچه بهتر تمرینات، کمک زیادی می‌کند.

تمرین برای درک شرایط نور

- از هنرجویان بخواهید که از یک گیاه در گلدان، در مکان‌هایی مانند حیاط منزل و یا روی پشت‌بام خانه در شرایط زمانی مختلف (حدوداً هر دو ساعت یک‌بار) عکاسی کنند؛ عکس‌ها را با خود به کلاس بیاورند و نتیجه را با یکدیگر مقایسه کنند.
- بهترین عکس هر هنرجو را انتخاب و در کلاس به نمایش بگذارید و عکس‌ها را با هم مقایسه کنید.
 - دلیل انتخاب هر عکس را بررسی و با دیگر عکس‌های منتخب هنرجویان مقایسه کنید.

نکته

توجه داشته باشید که تمرین زیر، صرفاً در مناطق جغرافیایی که دارای چهار فصل هستند، قابل اجراست.

- از یک گلدان گل یا یک گیاه در باغچه و یا پارک محل زندگی خود، با کادر و زاویه دید ثابت در زمان‌های مختلف عکاسی کرده و نتیجه را در کلاس مقایسه کنید.

نکته

- ۱ این تمرین را در صورت تمایل می‌توان در فصل تابستان نیز ادامه داد.
 - ۲ در صورت عدم امکان انجام تمرین فوق در مکان‌هایی که از نظر جغرافیایی فاقد خصوصیات چهارفصل هستند، توصیه می‌شود با جمع‌آوری عکس‌هایی با این موضوع و نمایش آن در کلاس توسط هنرجویان امکان انتقال این مفهوم میسر شود.
 - ۳ یکی از مکان‌های قابل دسترس برای هنرجویان، فضاهای سبز شهری مانند بوستان‌ها است که برای انجام تمرین‌های کلاسی مناسب است.
- از هنرجویان بخواهید عکس‌هایی با کادر بسته و باز از موضوع ثابت عکاسی کرده و تفاوت‌های آنها را با هم مقایسه کنند. می‌توان همین تمرین را با تفکیک استفاده از سه لنز تله، واید، نرمال انجام داد و نتیجه را در کلاس درس به نمایش گذاشت.
 - از هنرجویان بخواهید که از یک منظره ثابت یک بار با سه پایه و یک بار بدون سه پایه عکاسی کرده و این تمرین را در فواصل زمانی روز و شب یا غروب تکرار کنند. نتیجه را با خود به کلاس بیاورند و آنها را از نظر تأثیر استفاده از سه پایه با هم مقایسه کنند. از آنها بخواهید که تحقیق کنند، آیا استفاده از سه پایه بر انتقال بهتر مفاهیم عکس مؤثر بوده یا نه.

تمرین برای موضوع HDR

از هنرجویان بخواهید با مراجعه به سایت‌ها، عکس‌هایی را که به صورت HDR تهیه شده را جمع‌آوری و برای مقایسه و بررسی به کلاس بیاورند و به این پرسش پاسخ دهند که این عکس‌ها از لحاظ تکنیک و بیان مفهوم چه تفاوت‌هایی با هم دارند.

کاربرد عکاسی طبیعت

از هنرجویان بخواهید با مراجعه به کتاب‌ها، مجلات و سایت‌های عکاسی طبیعت فهرستی از کاربردهای گوناگون عکاسی طبیعت تهیه کرده و با نمونه‌های تصویری این کاربردها، نتیجه را با خود به کلاس آورده و آن را ارائه دهند. هنرجویان می‌توانند با راهنمایی هنرآموز خود هر کدام یکی از کاربردهای عکاسی طبیعت را انتخاب کرده و با توجه به علاقه و امکانات محیط زندگی خود عکس‌هایی در این خصوص تهیه کرده و در کلاس به نمایش بگذارند.

ثبت آسیب‌های وارده به طبیعت

از هنرجویان بخواهید با تحقیق درباره طبیعت محل زندگی خود نوع و گوناگونی آن را مشخص کرده و بررسی کنند که آیا این طبیعت در حال تخریب است؟ فهرستی از ارگان‌ها یا افرادی که به صورت تخصصی در زمینه محیط‌زیست می‌توانند ما را یاری کنند و یا اطلاعات مفیدی در اختیار ما بگذارند آماده و در کلاس ارائه دهند.

در صورت امکان با هماهنگی هنرستان و نظارت هنرآموزان جلسه‌هایی را درباره حفظ محیط‌زیست محل زندگی خود با حضور کارشناسان این رشته در محل هنرستان برگزار کرده و از آن گزارش تهیه کنید.

ثبت آسیب‌های وارده به حیات وحش

- از هنرجویان بخواهید درباره طبیعت محل زندگی و گونه‌های جانوری آن تحقیق کرده و عوامل تهدیدکننده آن را بررسی کنند.
- فهرستی از ارگان‌ها یا افرادی که در زمینه کمک به محیط‌زیست مسئول یا صاحب‌نظر هستند، تهیه و در کلاس ارائه دهند.
- آسیب‌های وارد شده به حیات‌وحش و طبیعت محل زندگی خود را با نمونه‌هایی که در جهان رخ داده مقایسه کرده، عکس‌ها و مقاله‌هایی که در این رابطه وجود دارد را جمع‌آوری و در کلاس مطرح کنند.

نکته

- ۱ در صورت امکان و با هماهنگی مدیر هنرستان و نظارت هنرآموز جلسه‌هایی را درباره آشنایی هنرجویان با حفظ محیط‌زیست محل زندگی خود با حضور کارشناسان این رشته برگزار کنید.
- ۲ هنرآموزان با توجه به خصوصیات جغرافیایی و گونه‌های زیستی گیاهی و جانوری موجود در محل زندگی هنرجویان، آنها را در خصوص انتخاب موضوع عکاسی راهنمایی کنند.

توجه

با جمع‌آوری مطالب و مشورت با افراد متخصص در زمینه حفظ محیط‌زیست و حیات وحش و کسب مجوزهای لازم از سازمان‌های مربوطه به صورت کامل برای هنرجویان توضیح داده شود.

دانش افزایی

- انسل آدامز، ادوارد وستون و ایموجین کانینگهام گروه F-۶۴ را پایه‌گذاری کردند. عنوان F-۶۴ از روی بسته‌ترین دیافراگم‌های قطع بزرگ گرفته شده بود.
- از دیگر هنرمندان مطرح این گروه می‌توان به برت استون و ماینور وایت اشاره کرد. ماینور وایت شاعر نگاهی رازآلود و تغزلی به طبیعت داشت و عکس‌های منحصر به فردی با استفاده از فیلم مادون قرمز از طبیعت تهیه کرد.
 - عکاسانی مانند بریت وستون و هاری کالاهان نگاه متفاوتی به طبیعت داشتند، بریت وستون ترکیب‌بندی‌هایی تا حدودی انتزاعی را در عکاسی از طبیعت به کار گرفت و هاری کالاهان عکس‌های ساده و چشم‌نوازی از چشم‌اندازهای طبیعی تهیه کرد.
 - افراد دیگری مانند جان فال^۱ با دستکاری چشم‌اندازهای طبیعی و افزودن اشیایی به آن آثار زیبایی خلق کردند.
 - دهه شصت قرن بیستم آغاز تحولات بزرگی در هنر بود و عکاسی منظره نیز شاهد ظهور هنرمندان و نگاه‌های تازه‌ای بود. «نیو-توپوگراف»ها عکاسانی بودند که برخوردی متفاوت با عکاسی از چشم‌اندازهای طبیعی داشتند، اینان برخلاف نسل قبلی نگاهی علمی و جامعه‌شناسانه به طبیعت و نقش انسان معاصر بر محیط‌زیست و زمین داشتند. از مشهورترین عکاسان این گرایش می‌توان به لوئیز بالتر، رابرت آدامز و استفن شور اشاره کرد.

۱- John pfahl

شیوه‌ارزشیابی اهداف توانمندسازی

ارزشیابی به صورت مشاهده عملکرد در فرایند انجام تکالیف، ارائه گزارش به صورت تصویر و متن، پرسش و پاسخ شفاهی کلاسی، ارائه کارپوشه در رایانه از نمونه کارها و ژوژمان پایانی.

ارزشیابی عکاسی طبیعت (چشم‌اندازهای طبیعی)

شرح کار:

عکاسی از طبیعت، مناظر، چشم‌اندازهای طبیعی و آسیب‌های محیط‌زیست با رویکرد آموزشی و فرهنگی، به منظور ثبت زیبایی‌های طبیعت و احترام به محیط‌زیست

استاندارد عملکرد:

عکاسی از چشم‌اندازهای طبیعی با رویکرد زیست‌محیطی با توجه به سفارش‌دهنده کار و اهداف پروژه در محل مشخص شده

شاخص‌ها:

- ۱ نمایش زیبایی‌های طبیعت
- ۲ تهیه عکس بر اساس استانداردهای عکاسی

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

زمان: برای آماده شدن، جای‌گیری و کادربندی و تهیه یک عکس ۳۰ دقیقه و برای بررسی نمونه کار ۳۰ دقیقه
 مکان: در محیط طبیعت، جنگل، صحرا، کوه، دریا، حتی پارک‌های شهری
 تجهیزات: تجهیزات عکاسی، با وسایل ایمنی (لباس و وسایل لازم در طبیعت)
 ابزار و تجهیزات: دوربین دیجیتال و لنزهای مورد نیاز - قطب نما، جعبه کمک‌های اولیه، نقشه و نقشه‌خوان SPG، لباس مناسب

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	پذیرش سفارش و آماده‌سازی مقدمات پروژه	۱	
۲	تهیه عکس	۲	
۳	تحويل فایل	۱	
شایستگی‌های غیر فنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش: کاربرد فناوری، مسئولیت‌پذیری		۲	
میانگین نمرات			*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ می‌باشد.

واحد یادگیری ۱

عکاسی معماری و فضاهای شهری

نمونه جدول بودجه‌بندی: عکاسی معماری و فضاهای شهری

زمان		رئوس محتوا	فصل	واحد یادگیری	جلسه
عملی	نظری				
۴	۴	توضیح و تشریح عکاسی معماری، نمایش عکس‌های فضاهای شهری و ساختمان‌ها و توضیح آنها با مشارکت هنرجویان	۲	عکاسی معماری و فضاهای شهری	جلسه ۱
۴	۴	معرفی ابزارهای مناسب عکاسی از بنا و محیط‌های شهری، دادن تمرین‌های جست‌وجوی عکس و ارائه در کارگاه	۲	عکاسی معماری و فضاهای شهری	جلسه ۲
۸	-	تمرین عکاسی در حیاط هنرستان و داخل کلاس‌ها	۲	عکاسی معماری و فضاهای شهری	جلسه ۳
۸	-	تمرین عکاسی در حیاط هنرستان و داخل کلاس‌ها	۲	عکاسی معماری و فضاهای شهری	جلسه ۴
۴	۴	کاربرد لنزهای PC,TS و فیلترها در عکاسی (در صورت موجود بودن تجهیزات، آموزش لنزها و فیلترها در کارگاه الزامی است و در غیر این صورت نمایش عکس و اسلاید و در صورت امکان نمایش فیلم)	۲	عکاسی معماری و فضاهای شهری	جلسه ۵
۴	۴	آموزش HDR در عکاسی از فضاهای داخلی و خارجی و تمرین پاناروما	۲	عکاسی معماری و فضاهای شهری	جلسه ۶
۴	۴	ارزشیابی و ژوژمان	۲	عکاسی معماری و فضاهای شهری	جلسه ۷
					—
					—
					—
					—
					—
					—
					—
					—
					—
					—

گاه تفکیک یک ژانر عکاسی از دیگر ژانرها کمی سخت‌تر و دشوارتر است، ممکن است یک عکس از یک ژانر برای ژانر دیگری استفاده شود. به عنوان مثال یک عکس ورزشی می‌تواند در عکاسی تبلیغات به کار رود. برای مثال عکسی که برای تبلیغ یک محصول آرایشی استفاده می‌شود، عکسی از یک بازیکن معروف تنیس است. این عکس ورزشی در دسته‌بندی (ژانر) عکس تبلیغاتی استفاده شده است. استفاده از عکس پرتره یک بازیگر معروف برای تبلیغ کولر گازی مثال دیگری از این نوع کاربری عکس از ژانری در ژانر دیگر است.

بنابراین نخست هنرجویان باید از هریک از شاخه‌ها و ژانرهای عکاسی درک درست و مناسبی داشته باشند و سپس کاربرد هریک را بدانند. هنرجو باید عکس از فضای شهری و معماری را درک کرده و تفاوت یک طبیعت بکر با فضاهای شهری که برای زندگی اجتماعی و به دست انسان ساخته شده است را تشخیص دهد و اینکه یک عکس اجتماعی و یا خیابانی، با یک عکس معماری از فضای شهری چه تفاوت‌هایی دارد، به طور مثال ممکن است در چهار راه ولی عصر ع تهران در مقابل ساختمان تئاتر شهر یک تئاتر خیابانی در حال اجرا باشد و مردم برای تماشا آنجا جمع شده باشند و اگر عکسی از این تئاتر گرفته شود که در پس‌زمینه آن بنای شهر باشد این عکس، عکسی اجتماعی از تئاتر و یایک عکس مستند خیابانی بوده و نه عکس معماری. اما اگر از این بنا عکسی گرفته شود که سوژه اصلی آن بنای تئاتر شهر باشد و چند رهگذر به عنوان اشل انسانی برای نشان دادن ابعاد بنا در کادر باشند، این عکس با عکس قبلی تفاوت داشته و یک عکس معماری است. چرا که در عکس اول سوژه اصلی بازی تئاتر و تماشاچیان بوده و در عکس دوم بنای تئاتر شهر سوژه اصلی است. در صورت موجود بودن تجهیزات، آموزش لنزها و فیلترها در کارگاه الزامی است و در غیر این صورت نمایش عکس و اسلاید و در صورت امکان نمایش فیلم).

مواد و تجهیزات

دوربین عکاسی، سه پایه، لنزهای PC و TS و فیلترهای پلاریزه و ND، عکس و اسلاید و ویدئو پروژکتور برای نمایش فیلم و عکس و...

دانش‌افزایی و شیوه تدریس

دوربین ویوکمرا

تفاوت عمده این دوربین با دوربین‌های دیگر در این است که در دوربین‌های ۱۳۵ و ۱۲۰ و دیجیتال برای فوکوس کردن، فقط لنز آن به سمت جلو و عقب حرکت می‌کند اما در دوربین ویوکمرا حرکات به شرح زیر است:

۱ حرکت به سمت جلو و عقب برد لنز

۲ حرکت به سمت جلو و عقب برد فیلم (در عکاسی فیلمی)

۳ حرکت بالا و پایین برد لنز

۴ حرکت بالا و پایین برد فیلم

۵ حرکت به سمت چپ و راست برد لنز

۶ حرکت به سمت چپ و راست برد فیلم

۷ زاویه افقی حول محور عمودی برد لنز

۸ زاویه افقی حول محور عمودی برد فیلم

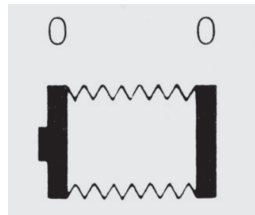
۹ زاویه عمودی حول محور افقی برد لنز

۱۰ زاویه عمودی حول محور افقی برد فیلم

این حرکات امکان کنترل و تغییر پرسپکتیو و همچنین کنترل و تغییر عمق میدان را در عکاسی به ما می‌دهند و به دلیل بزرگ بودن قطع فیلم و کیفیت بالای لنزهای آن، دارای کیفیت تصویر بسیار بالایی است. به همین دلیل عمده‌ترین کاربرد این دوربین در عکاسی معماری، صنعتی و تبلیغاتی است. به‌طور کلی تأثیرات این حرکات بر روی تصویر به شرح زیر است:

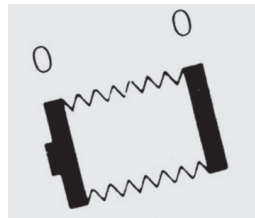
- تأثیر حرکت افقی به سمت چپ و راست و عمودی به سمت بالا و پایین در برد لنز، زاویه دید را تغییر داده و تصویر در کادر جابه‌جا می‌شود. ولی این حرکات در برد فیلم تأثیری در زاویه دید نداشته و فقط سوژه در کادر جابه‌جا می‌شود.
- تأثیر حرکت زاویه افقی و عمودی در برد لنز، روی فوکوس است در صورتی که زاویه افقی و عمودی بر روی برد فیلم نه تنها بر روی فوکوس تأثیر می‌گذارد بلکه روی پرسپکتیو تصویر نیز تأثیرگذار است.

به مثال زیر و کاربرد دوربین در عکاسی معماری توجه کنید:

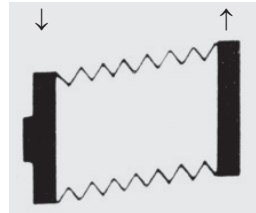
منظره از بالا

با توجه به عکس بالا همان طور که می بینید تصویر عکاس و دوربینش در پنجره روبه‌رو دیده می‌شود و تصویر ستون سمت چپ، پنجره سمت چپ را نیز پوشانده است. در این عکس دوربین دقیقاً مقابل پنجره و عمود بر آن قرار دارد. (دوربین در حالت صفر)

منظره از بالا

حال برای اینکه تصویر خود عکاس داخل شیشه پنجره نیفتد و ستون، پنجره را نپوشاند، عکاس دوربین را جابه جا کرده و کمی به سمت راست آورده و سر دوربین به سمت چپ چرخیده می‌شود که پنجره در کادر باشد. در این حالت مشکلات قبلی برطرف شده اما خطوط افقی پنجره و نرده‌ها دیگر موازی نیست و در پرسپکتیو رفته است. (دوربین در حالت صفر)

منظره از بالا

حال با استفاده از خمش‌های دوربین، پرسپکتیو خطوط افقی اصلاح شده و خطوط همچنان موازی هستند. به تصویر دوربین و تصویر توجه کنید. لنز PC یا Ts نیز این ویژگی را دارد که از وسط لنز هم خمش دارد و هم حرکت و بخش کوچکی از حرکات ویوکمرا را داراست که با آن می‌توان تا حدودی پرسپکتیو و عمق میدان را در دوربین‌های قطع کوچک و میانگین (۱۲۰ و ۱۳۵) و همچنین دوربین‌های دیجیتال کنترل کرد.

نکته

هنرآموزان عزیز برای آشنایی بیشتر می‌توانند به کتاب دوربین عکاسی نوشته آنسل آدامز^۱ ترجمه پیروز سیار، انتشارات سروش و یا کتاب the view camera از انتشارات فوکال^۲ مراجعه کنند.

۱- Ansel Adams

۲- Focal

لنز

اصولاً مناسب‌ترین لنز برای عکاسی معماری از نظر فاصله کانونی، لنزی است که پرسپکتیو تصویر آن به واقعیت نزدیک باشد، یعنی لنز نرمال. به طور مثال در دوربین DSLR فول فریم، لنز ۵۰ میلی‌متر یا نزدیک به آن با فاصله کانونی ۳۵ تا ۷۰. گاه به علت فضای کم مجبور به استفاده از لنزهای واید قوی می‌شویم در جاهایی که لنز نرمال و یا واید یا تله ضعیف جوابگو هستند بهتر است از لنز واید قوی اجتناب کنیم.

به هنرآموزان توصیه می‌شود در صورت داشتن امکانات به هنرجویان تمرینی داده شود که از یک سوژه با سه لنز واید، نرمال و تله عکاسی کنند به شکلی که کادر در هر سه عکس یکی باشد تا هنرجو پرسپکتیو تصویر را درک کند.

زمان مناسب برای عکاسی از فضای شهری و ساختمان‌ها

هنرآموز باید در این بخش به هنرجو بیاموزد که تغییرات نور را روی ساختمان‌ها ببیند. یعنی مطالعه حرکت خورشید در طول روز و تأثیر آن بر روی ساختمان‌ها و محیط اطراف آن.

برای درک بهتر این مورد، تمرینی در کتاب طراحی شده است. از یک بنا از صبح تا عصر به فاصله هر یک تا دو ساعت، یک عکس بگیرد و در نهایت عکس‌ها را با هم مقایسه کند.

به طور کلی می‌توان گفت مناسب‌ترین زمان برای عکاسی، از طلوع آفتاب تا قبل از ظهر یعنی حدود ۱۰ ساعت آغاز می‌شود و بعد از ظهرها نیز از حدود ساعت ۱۴ تا غروب آفتاب و این بستگی به موقعیت بنا و فضای اطراف آن دارد که مناسب‌ترین زمان کدام است. گاه ممکن است یک بنا چندین زمان مناسب برای عکاسی داشته باشد.

انتخاب مکان و زاویه دید مناسب یک بنا

برای این بخش تمرینی طراحی شد که از هشت جهت یک ساختمان عکاسی شود. این کار را هلالری پَجْر^۱ و همسرش هم انجام داده‌اند. البته بیشتر عکس‌های آنها در هوای ابری گرفته شد و هدف از این نوع عکاسی این بوده که تغییرات فرمی یک بنا را نشان دهند. گاه به علت تغییرات فرمی بنا تشخیص اینکه هشت عکس از یک بناست سخت است.

۱- Hilary Bekher

عکاسی از فضای داخلی

هدف از تمرینی که برای این بخش در نظر گرفته شده این است که هنرجو کادربندی با لنز واید قوی را یاد بگیرد و پرسپکتیو این نوع لنز را درک کند و باید بر اساس پرسپکتیو لنز، چیدمان را انجام دهد. در ظاهر با چشم چیدمان خوبی را مشاهده می‌کنیم ولی وقتی در ویزور دوربینی که مجهز به لنز واید قوی است نگاه می‌کنیم، جلو کادر خالی می‌شود و در نهایت برای به‌دست آوردن ترکیب‌بندی مناسب تمام اشیاء داخل اتاق را جابه‌جا کرده تا ترکیب‌بندی درون کادر ایده‌آل و طبیعی جلوه کند.

وایت‌بالانس

به هنرآموز توصیه می‌شود برای درک بهتر مطالب دربارهٔ فیلتر و وایت‌بالانس این تمرین را به هنرجو بدهد که در فضای خارجی (هوای آفتابی) با تمام حالت‌های وایت‌بالانس دوربین خود عکاسی کند. (آفتابی، ابری، تنگستن، مهتابی، فلاش و...) و در یک فضای داخلی هم که با نور مهتابی یا تنگستن روشن شده، با تمام حالت‌های وایت‌بالانس دوربین خود عکاسی کند و در نهایت این عکس‌ها را با هم مقایسه کند و تفاوت آنها را ببیند و درک کند.

تکنیک عکاسی HDR

به هنرآموزان توصیه می‌شود برای این بخش می‌توان سوژه‌ای را انتخاب کرد مانند کلاس درس خود که پنجره‌ای رو به بیرون دارد و اختلاف نور داخل با بیرون خیلی زیاد است، به‌گونه‌ای که اگر هنرجویان نورسنجی را بر اساس نور داخل انجام دهند، جزئیات اشیا در داخل اتاق به‌طور کامل مشخص شده و فضای بیرونی و پنجره‌ها کاملاً سفید می‌شود و هیچ جزئیاتی از آن مشخص نخواهد شد. سپس عکس دوم را بر اساس نورسنجی بیرون بگیرند که فضای بیرون با جزئیات کامل مشخص باشد. در این حالت خواهید دید که فضای داخل کاملاً تیره می‌شود و جزئیات زیادی از دست می‌رود. سپس چندین عکس (با اختلاف $\frac{1}{3}$ یا $\frac{1}{4}$ استاپ) مابین این دو عکس گرفته شود و توصیه می‌شود که این کار را با تغییر اعداد سرعت انجام دهند نه با دیافراگم، چرا که با تغییر دیافراگم عمق میدان تغییر خواهد کرد و حتماً دوربین را روی سه‌پایه بگذارند تا کار به هیچ وجه کوچک‌ترین تغییر را نداشته باشد. در نهایت حاصل کادر مثلاً ۵ الی ۹ فریم عکس می‌شود که این عکس‌ها را در نرم‌افزار فتوشاپ در منوی HDR می‌توان ترکیب کرده و و نرم‌افزار یک عکس به ما تحویل می‌دهد که در تمام تصویر هم روشنایی‌ها و هم تاریکی‌ها با جزئیات کامل مشخص شده‌اند. البته نرم‌افزارهای حرفه‌ای دیگری هم برای HDR موجود است که به‌روزتر، پیشرفته‌تر و کامل‌تر هستند.

پانوراما

در این بخش توصیه‌هایی که برای گرفتن عکس پانوراما شده است بیشتر برای سیستم عکاسی با فیلم است. چراکه در آن زمان به علت نبود نرم‌افزار عکس‌ها به‌صورت دستی در کنار هم قرار می‌گرفت و چسبانده می‌شد و اگر با لنز واید عکس پانوراما گرفته می‌شد به علت اعوجاج لنز امکان کنار هم قرار گرفتن عکس‌ها نبود، اما امروزه که نرم‌افزار این عکس‌ها را در کنار هم قرار می‌دهد؛

حتی عکس‌هایی که با لنز واید گرفته شوند را نیز می‌توان با کشیدن هر عکس، آنها را به هم چسباند چنان‌که در محیط‌های داخلی مثل اتاق یا سالن مجبور به استفاده از لنز واید هستیم، در این صورت حتماً باید از «سر سه پایه» مخصوص پانوراما که در آن نودال پینت لنز مشخص است استفاده و از آن قسمت که سه پایه می‌چرخد عکاسی شود تا در نهایت عکس‌ها در کنار هم قرار گیرند. انواع پانوراما‌های ۳۶۰ درجه و یا کروی که امروزه موزه‌ها برای سایت‌های خود استفاده می‌کنند، کاربردهای فراوانی دارد.

نکته

امروزه نرم‌افزارهای حرفه‌ای برای چسباندن عکس‌های پانوراما وجود دارد که مرتب به روز می‌شوند و هر روز پیشرفته‌تر و دقیق‌تر می‌شود.

انواع سر سه پایه مخصوص پانوراما

نکات ایمنی و بهداشت

انجام فعالیت‌های کارگاهی با رعایت کامل موارد ایمنی و بهداشت، ضروری است.

شیوه‌ارزشیابی اهداف توانمندسازی

ارزشیابی به صورت مشاهده عملکرد در فرایند انجام تکالیف، ارائه گزارش به صورت تصویر و متن، پرسش و پاسخ شفاهی کلاسی، ارائه کارپوشه در رایانه از نمونه کارها و ژورنال پایانی.

ارزشیابی شایستگی عکاسی معماری و فضاهای شهری

شرح کار:

تهیه عکس از معماری بناها، محیط‌ها و فضاهای شهری با رعایت اصول فنی و تخصصی با رویکرد ثبت آموزشی - فرهنگی و ارائه آن.

استاندارد عملکرد:

عکاسی از فضاهای معماری شهری با رعایت اصول معماری شهری و با هدف انتقال به مخاطب تخصصی و یا عمومی در فضای شهری، براساس استانداردهای حرفه‌ای. عکس معماری شهری: رعایت اصول معماری در تصویر، رعایت اصول پرسپکتیو، رعایت اصول کادربندی و زیبایی‌شناسی، حفظ جزئیات و ثبت فایل با فرمت R.A.W، جلب رضایت مشتری

شاخص‌ها:

- ۱ تهیه عکس معماری شهری
- ۲ رعایت اصول پرسپکتیو
- ۳ رعایت نکات فنی و تخصصی عکاسی

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

زمان: برای یک عکس معماری و فضای شهری ۶۰ دقیقه

مکان: محل بنای شهری با تعیین ارزیاب

تجهیزات: دوربین، وسایل نورسنجی، لنزها، فیلترها، سه پایه

ابزار و تجهیزات: دوربین عکاسی یا دوربین مجهز به (اصلاح پرسپکتیو)، فیلترها، سه پایه، نورسنج

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	پذیرش سفارش	۱	
۲	برنامه‌ریزی برای عکاسی	۱	
۳	عکس برداری	۲	
۴	تحويل فایل	۱	
شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش: کاربرد فناوری، اخلاق حرفه‌ای		۲	
میانگین نمرات			*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ می‌باشد.